

Aanvraag Vangnetuitkering Participatiewet over 2022¹

1. Verklaring college Gemeente Barneveld, bij een uitgebreid verzoek

Dit gedeelte van de aanvraag Vangnetuitkering Participatiewet over 2022 bestaat uit de volgende onderdelen:

- Samenvatting van de verklaring
- De beschrijving van de wijze waarop de gemeenteraad is geïnformeerd door het college
- A. Analyse van de oorzaken van het tekort
- B. Getroffen *interne en externe* maatregelen om het tekort verder te reduceren
- C. Beoogde effect van de genoemde maatregelen
- D. Ondertekening door het college

Samenvatting van de verklaring van het college

De verklaring van het college bestaat uit vier subonderdelen: A) analyse van de oorzaken van het tekort, B) getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren, C) beoogd effect van de genoemde maatregelen & D) ondertekening door het college.

Het college geeft hieronder een samenvatting van onderdeel A, B en C. Dat geeft de gemeenteraad een kernachtig overzicht, op basis waarvan het raadslid kan vaststellen waarmee hij instemt voordat hij ondertekent. Voor het gemeenteraadslid dat zich wil verdiepen in de verklaring van het college, wordt verwezen naar onderdelen A, B, C en D van het aanvraagformulier.

A. Samenvatting onderdeel analyse van de oorzaken van het tekort

De uitgaven BUIG zijn hoger dan de middelen die vanuit het Rijk worden ontvangen. Het tekort is 1,85% lager dan het voorgaande jaar, maar nog steeds hoog met 13,45%. Waar de landelijke trend is dat het bijstandsvolume daalt, is in Barneveld het volume al een aantal jaren stabiel. Door alle maatschappelijke ontwikkelingen, het toenemende beroep op inkomensondersteuning (o.a. energietoeslag) in combinatie met de druk op de arbeidsmarkt, is de druk op de uitvoering hoog. De reguliere taken worden nog steeds uitgevoerd, maar door alle extra taken op het vlak van inkomensondersteuning die bij gemeenten zijn neergelegd wordt een grotere groep inwoners in grotendeels hetzelfde aantal uur/met dezelfde personele investering bediend.

Daarbij zien we het bijstandsbestand op inhoud veranderen. Het aantal mensen dat langer dan 3 jaar afhankelijk is van een uitkering, neemt toe. En de complexiteit van de hulpvragen groeit. Dat houdt voor een deel verband met het toenemend aantal statushouders die van een uitkering en ondersteuning afhankelijk zijn. Hierbij zien we dat wij weinig inwoners zonder afstand tot de arbeidsmarkt hebben die direct kunnen uitstromen richting werk. Zij zijn vaak al uitgestroomd of vinden relatief snel een (parttime) baan, waarmee de inwoners die langere tijd afhankelijk zijn van ondersteuning een groot deel van het bestand uitmaken. Ten slotte vermoeden we al meerdere jaren dat er een aantal componenten in het verdeelmodel zitten die bovenmatig nadelig uitwerken voor de gemeente Barneveld.

B. Samenvatting onderdeel getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren.

Het college heeft zowel in- als externe maatregelen getroffen, met als doel het tekort op het BUIG-budget te reduceren. Hierbij is kritisch gekeken naar de eigen organisatie, maar een uitbreiding van de re-integratie-instrumenten gerealiseerd om in specifieke en individuele begeleidings- en ondersteuningsbehoeften te kunnen voorzien. Er is fors ingezet op schuldpreventie en inkomenscompensatie voor inwoners met een laag inkomen. De maatregelen in hoofdlijnen op een rij:

- Voortzetting van eerder genomen maatregelen, beschreven in aanvragen vangnet 2020 en 2021
- Uitbreiding van het instrumentarium voor re-integratie (in- en extern)

- Lokale armoede-impuls 2022
- Optimalisatie vroegsignalering schulden
- Ontwikkeling en lancering van de website www.geldvraagbarneveld.nl
- Onderzoek door Berenschot Group B.V.
- Inzet op professionalisering van personeel en integraal casuïstiek overleg

C. Samenvatting onderdeel beoogd effect van de genoemde maatregelen

De inzet van de gemeente Barneveld is er op gericht om instroom te beperken en uitstroom uit de uitkering te bevorderen. Met name de re-integratie is een factor waar een gemeente invloed op kan uitoefenen en hier is in 2022 flink in geïnvesteerd met tijd en middelen. Voornamelijk met als doel om mensen weer zelfstandig in hun inkomen te kunnen laten voorzien en zo het tekort terug te dringen. Maar we zijn ook realistisch. Het is niet haalbaar om de tekorten op het BUIG-budget van 13,4% te reduceren naar <7,5%. Dit komt met name doordat wij lokaal slechts beperkte invloed kunnen uitoefenen op de hoogte van het te ontvangen BUIG-budget. Uit onderzoek van SEO/Atlas Research blijkt dat er factoren zijn die de uitkomsten van het verdeelmodel voor een aantal gemeenten nadelig beïnvloeden zonder dat zij hier direct invloed op hebben. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor onze buurgemeente Ede, die in dit onderzoek is meegenomen. Dit onderzoek van SEO/Atlas Research is aanleiding voor minister Schouten om te onderzoeken of en hoe het verdeelmodel kan worden verbeterd. We kijken uit naar de uitkomsten van dit onderzoek. De Voorjaarsnota van het Rijk en het 'Nader voorlopige Macrobudget 2023' geven vooralsnog geen aanleiding om te verwachten dat het verdeelmodel fundamenteel wordt aangepast op componenten die voor Barneveld tot een minder negatieve verdeling leiden. Het tekort gelijk houden of enkele procenten reduceren, lijkt op dit moment het hoogst haalbare.

Op welke wijze is de gemeenteraad geïnformeerd door het college?

In dit onderdeel wordt het proces op hoofdpijnen beschreven hoe de raad betrokken is vanaf het moment van signalering van het tekort op het BUIG-budget en het daaropvolgend proces van bepalen en treffen van maatregelen, tot aan het moment dat de verklaring van het college voor instemming wordt voorgelegd aan de raad. Ten einde dit zo eenvoudig mogelijk te beschrijven wordt gevraagd aan te kruisen op welke momenten de raad hierbij is betrokken. Dit geschiedt d.m.v. het plaatsen van een X voor het betreffende onderdeel. Daarnaast is er ruimte voor aanvullingen.

Op welke momenten werd de raad geïnformeerd over beleid, uitvoering en sturing van de Participatiewet en meer specifiek over het tekort op de BUIG, de maatregelen en de beoogde effecten daarvan?

X	Moment in het proces
X	De kadernota, de begroting.
X	Voorjaars- en najaarsbericht en/of jaarrekening.
X	Maand-, kwartaal- of halfjaarrapportage. (ook wel genoemd Turap, Marap etc)
X	Beleidsplannen, strategie- of koersdocumenten, plannen van aanpak of evaluaties.
X	Informatie over bestandsontwikkelingen of over de voortgang van maatregelen.
X	Nieuwsbrieven, bijeenkomsten en/of presentaties.

A. Analyse van de oorzaken van het tekort

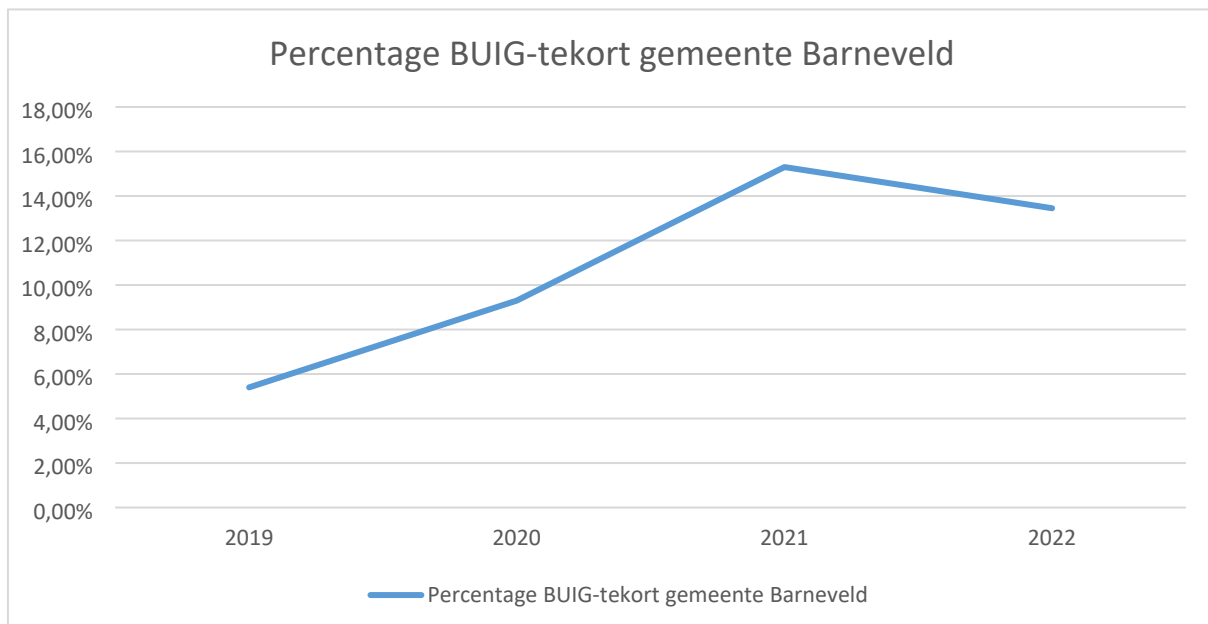
Hieronder toont het college de analyse, waaruit volgt wat de oorzaken van het tekort van de gemeente (A1) zijn. Vervolgens is de analyse opgenomen van het effect van getroffen maatregelen in voorgaande jaren (A2). Tot slot is kort beschreven welke bronnen zijn gebruikt bij de analyse (A3).

A1. Analyse van de oorzaken van het tekort van de gemeente

A1.1 Omvang tekort

In 2019, 2020 en 2021 waren in Barneveld de tekorten binnen BUIG respectievelijk 5,4%, 9,3% en 15,3%. Voor de jaren 2020 en 2021 is een vangnetuitkering aangevraagd, omdat in deze jaren aan de voorwaarden werd voldaan (tekort >7,5%). Deze zijn allebei toegekend.

In 2022 is er opnieuw een tekort op het BUIG-budget. De netto bestedingen voor de algemene bijstand waren in 2022 € 8.978.982. Het toegekende budget bedroeg € 7.914.439. Het tekort in 2022 is daarmee € 1.064.543, zijnde 13,45%. Dat betekent dat het tekort op het BUIG ten opzichte van het tekort over 2021 is afgenomen, maar nog steeds ruim boven de grens van <7,5% uitkomt. Daarom vraagt de gemeente Barneveld over 2022, voor het derde opeenvolgende jaar, een vangnetuitkering aan ter (gedeeltelijke) compensatie van het tekort. Onderstaand in grafiek 1 is de ontwikkeling van het BUIG-tekort, van 2018 tot en met 2022, uitgedrukt in percentages.

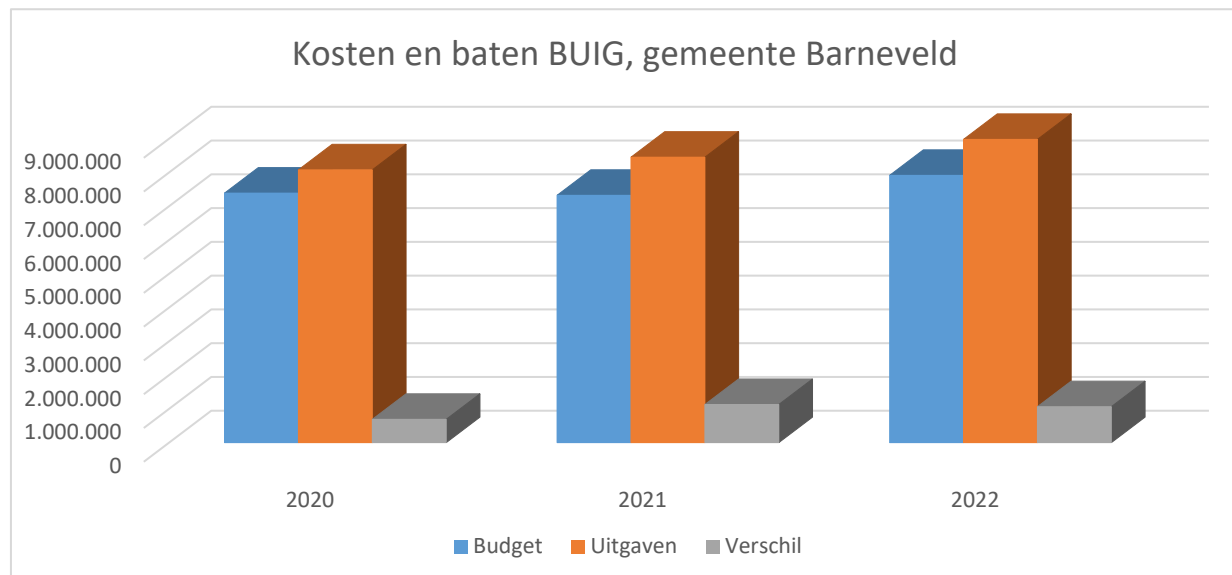
Grafiek 1: Ontwikkeling BUIG-tekort gemeente Barneveld, weergegeven in percentages.

A1.2 Uitgavecomponenten en de verklaring van het tekort

Een analyse van de uitgaven toont dat, binnen deze uitgaven onder andere ten opzichte van voorgaande jaren, de volgende vijf componenten hoofdzakelijk oorzaak zijn van het tekort. Onderstaand zijn deze componenten benoemd en is een verklaring gegeven voor de hogere uitgaven.

A1.2.1 Ontwikkeling uitgaven ten opzichte van de baten

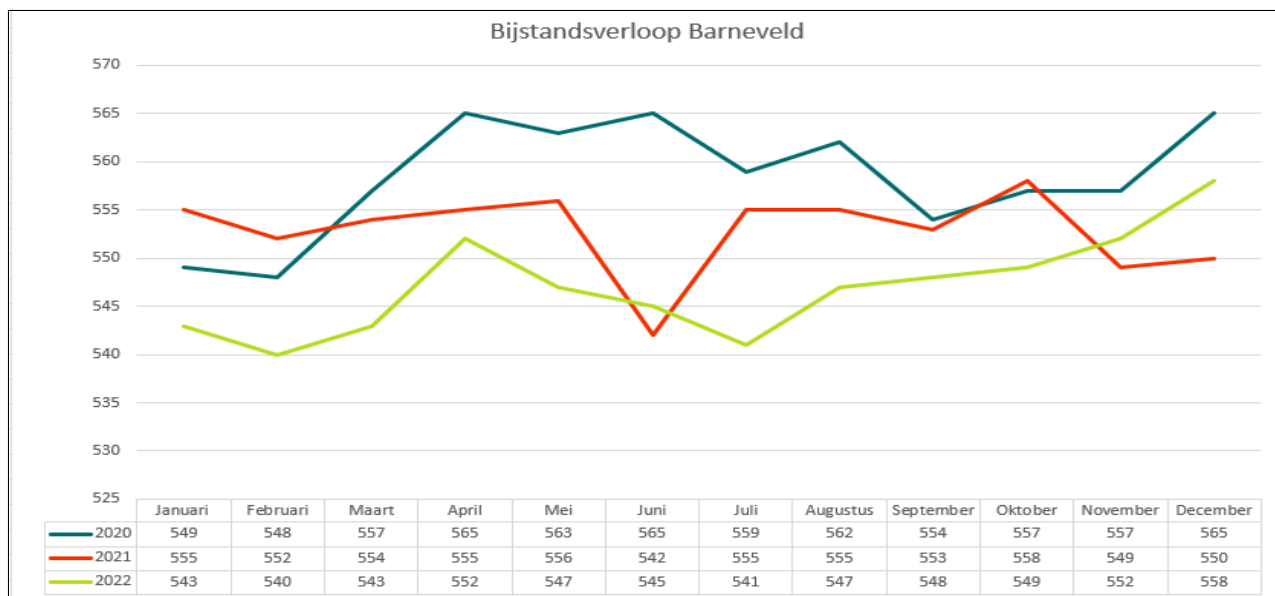
Het BUIG-budget dat een gemeente toegekend krijgt, wordt vastgesteld via een zogenoemd 'objectief verdeelmodel'. Daarin spelen zowel algemene componenten, als lokale cijfers van voorgaande jaren een rol. De afgelopen jaren, ook in 2022, zijn in Barneveld de uitgaven hoger dan het budget dat is toegekend. De Voorjaarsnota van het Rijk geeft niet de indruk dat de baten in 2023 fundamenteel gaan toenemen. De uitgaven voor uitkeringen nemen toe, waar de baten beperkt stijgen. Voor 2020, 2021 en 2022 is dit in onderstaande grafiek 2 in beeld gebracht.

Grafiek 2: kosten en baten BUIG, gemeente Barneveld

A1.2.2 In- en uitstroom Barneveld ten opzichte van de landelijke trend

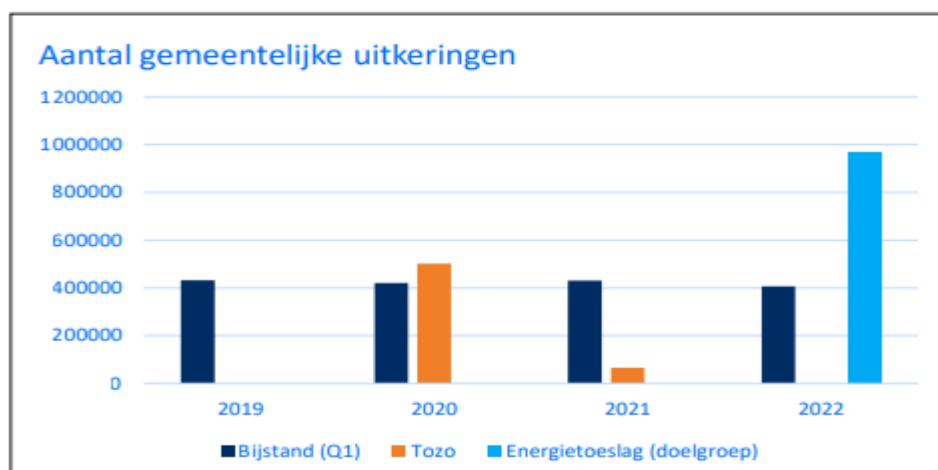
Barneveld heeft, in vergelijking met het landelijk gemiddelde, traditioneel een lage bijstandsdichtheid. Dat betekent dat in verhouding tot het inwonersaantal van de gemeente relatief weinig mensen een bijstandsuitkering ontvangen. In Barneveld is de instroom en uitstroom van het aantal uitkeringsgerechtigden ongeveer in evenwicht. Landelijk zien we dat het totale bijstandsbestand afneemt. Van 429.000 in januari 2021 naar 394.000 in december 2022. De Barneveldse praktijk wijkt af van de landelijke trend. Het bijstandsbestand blijft in omvang om en nabij gelijk, rond de 555 uitkeringen aan ongeveer 700 volwassenen. Samenwonenden/gehuwden ontvangen samen één uitkering. In grafiek 3 is de ontwikkeling van het bijstandsbestand weergegeven.

Grafiek 3: Verloop bijstandsuitkeringen gemeente Barneveld

A1.2.3 Toenemend beroep op het vlak van inkomensondersteuning, druk op de uitvoering

De doelgroep voor inkomensondersteuning bij gemeenten stijgt. Zowel structureel als van tijdelijke aard. Oorzaken zijn te vinden in de coronapandemie, tijdelijke overheidsregelingen zoals de Tozo en de energietoeslag, maar ook in de opvang van Oekraïners en de hoge inflatie. Dat verhoogt de druk op de uitvoering en vraagt flexibiliteit in de inzet van personeel en het maken van de keuze om een aantal taken extern te beleggen of tijdelijk personeel op in te huren. Onderstaand in grafiek 4, heeft VNG de toenemende druk en omvang regelingen voor een deel in kaart gebracht. Aanvullend hierop zijn er nog de Bbz-light en de leefgeldregeling voor Oekraïense ontheemden die door de gemeente zijn uitgevoerd (beiden 2022), die niet in dit overzicht staan maar ook inkomensondersteuning betreffen. Door de krapte op de arbeidsmarkt en de noodzaak om over inhoudelijke en systeemtechnische kennis te beschikken, is het overgrote deel van deze werkzaamheden door het bestaande personeel uitgevoerd. Dat heeft druk gelegd op de reguliere taken en werkzaamheden, zoals werkzaamheden in het kader van re-integratie.

Grafiek 4: Aantal huishoudens gemeentelijke uitkeringen (bron: Essay - Bestaanszekerheid als belofte, VNG)

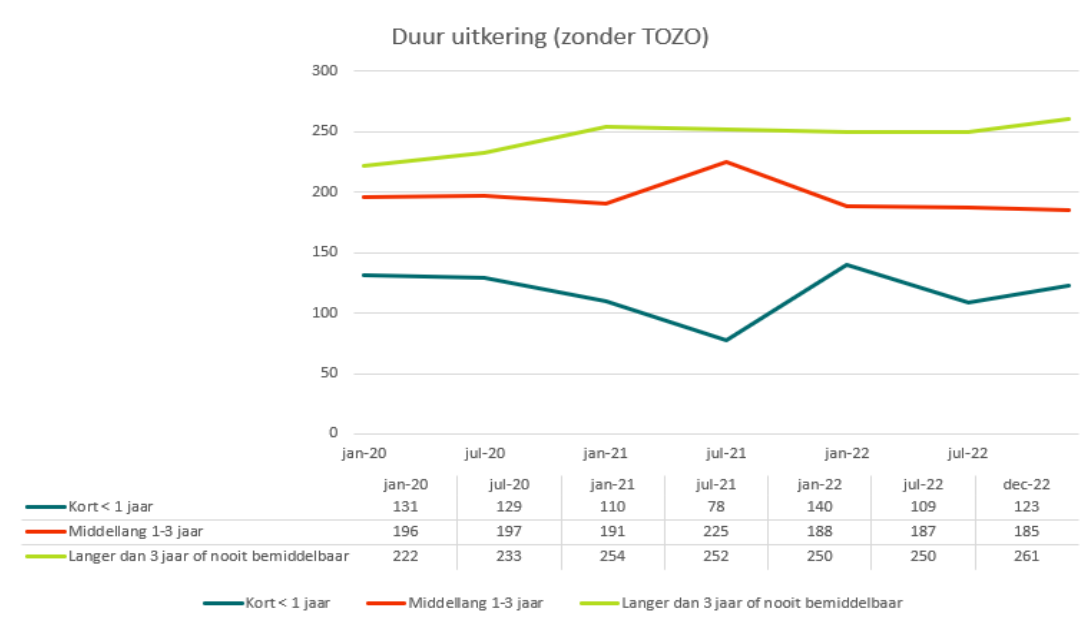
A1.2.4 Verandering van het bestand

Een analyse van het bestand en gesprekken met gespreksvoerders participatie en de accountmanagers van het regionaal Werkgeversservicepunt geven een duidelijk en tegelijkertijd zorgwekkend beeld. De uitvoerend collega's ervaren onder de inwoners die een uitkering ontvangen toenemende problematiek in de breedte. Dat wil zeggen dat de mensen die we nu kwalificeren met 'een korte afstand tot de arbeidsmarkt' niet direct plaatsbaar zijn waar ze dat in het verleden wel waren. En het aantal inwoners dat op lange termijn of zelfs nooit (zonder ondersteuning) richting werk kan bewegen, neemt toe. Er zijn geen inwoners meer die met minimale ondersteuning/begeleiding direct en plek op de arbeidsmarkt vinden en het aantal inwoners dat jarenlang afhankelijk is van een uitkering groeit. De inwoners die afhankelijk blijven van een uitkering zijn mensen die volledig arbeidsongeschikt zijn, of een arbeidsbeperking hebben. Onze ervaring wordt ondersteund door de cijfers over de duur van de verstrekte uitkering van het volledige bestand. Onderstaand is dit in Tabel 1 weergegeven. Om een goede vergelijking te kunnen maken, zijn de cijfers van de Tozo-regeling (tijdelijke ondersteuning zelfstandig ondernemers) buiten beschouwing gelaten.

Maand / jaar	Aantal uitkeringsdossiers P-wet totaal	Aantal uitkerings-gerechtigden	Korte duur uitkering (<1 jaar)	Middenlange duur uitkering (1 - 3 jaar)	Lange duur uitkering (>3 jaar)
01-2020	548	666	131	196	222
07-2020	559	681	129	197	233
01-2021	555	668	110	191	254
07-2021	555	666	78	225	252
01-2022	578	707	140	188	250
07-2022	546	670	109	187	250
12-2022	569	692	123	185	261

Tabel 1: Beeld uitstroompotentieel richting werk van het bijstandsbestand in de gemeente Barneveld.

Bovenstaande cijfers geven een beeld van de duur dat een uitkering wordt verstrekt. In grote lijn geldt, dat hoe langer de duur van de uitkering is, hoe kleiner de kans dat een inwoner op korte termijn weer zelfstandig in het inkomen kan voorzien zonder gebruik te hoeven maken van een vangnetregeling zoals de Participatiewet. Die cijfers van tabel 1 staan in grafiek 5 afgebeeld. Zo is de ontwikkeling van het aantal uitkeringen makkelijker zichtbaar. En dit beeld uit de cijfers ondersteunt de ervaring van de gespreksvoerders dat de duur van de bijstandsafhankelijkheid toeneemt, met bijna 20%. In algemene zin weten we dat de kansen op de arbeidsmarkt, ook met de mismatch tussen vraag en aanbod, op het moment goed zijn. Dat maakt het ook vanuit de statistieken aannemelijk dat met een gelijkblijvend aantal mensen met een kortdurende uitkering, de onderliggende problematiek complexer wordt en er een groeiende ondersteuningsbehoefte is.

Grafiek 5: Duur uitkeringen gemeente Barneveld, Tozo buiten beschouwing gelaten.

A1.2.5 Toename aantal statushouders

De taakstelling die het Rijk gemeenten oplegt in het aantal te vestigen statushouders is de afgelopen jaren keer op keer verhoogd. Er zijn daardoor in de gemeente Barneveld de afgelopen een groeien aantal statushouders gehuisvest. In 2018 is een achterstand in de taakstelling weggewerkt door de huisvesting van een hoog aantal mensen van Syrische afkomst. En sindsdien is de huisvesting van statushouders om en nabij het niveau van de taakstelling. Dat zien we ook terug in het bijstandsbestand, want we zien dat de taakstelling en daarmee ook instroom in de bijstand toeneemt. Deze groep inwoners heeft lang, intensief en veel specialistische ondersteuning nodig in het zetten van stappen richting participatie en de arbeidsmarkt. De taakstelling voor statushouders is gebaseerd op het aantal inwoners van de gemeente. Omdat de bijstandsafhankelijkheid in Barneveld traditioneel veel lager is dan landelijk gemiddeld (2,2% in Barneveld t.o.v. 4,1% landelijk in 2022) en statushouders nagenoeg altijd aangewezen zijn op een bijstandsuitkering, levert dit een bovengemiddelde instroom in de uitkering op. Dit drukt daarom in Barneveld extra zwaar op het BUIG-budget.

In tabel 2 is de taakstelling huisvesting van statushouders vanaf 2020 opgenomen. Daarin is te zien dat we een hogere realisatie hebben dan de taakstelling. Dat klopt, want uit de rapportage van de Provincie blijkt ook Barneveld voor loopt op de taakstelling. Dit is met name te verklaren doordat er een stijgend en bovengemiddeld aantal grote gezinnen wordt gehuisvest, omdat de woningen in Barneveld daar geschikt voor zijn. De ambitie van Barneveld is om blijvend de taakstelling te halen, maar niet ver voor te lopen.

Jaar	Taakstelling	Gehuisvest
2020, eerste helft	18	22
2020, tweede helft	22	35
2021, eerste helft	46	19
2021, tweede helft	37	57
2022, eerste helft	34	33
2022, tweede helft	46	64
Totaal	203	230

Tabel 2: Taakstelling huisvesting statushouders gemeente Barneveld

Onder A1.2.4 is al aangegeven dat het bijstandsbestand verandert. De groep inwoners met een migratie-achtergrond en complexe problematiek met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, groeit.

A1.3 Verdeelmodel macrobudget

De systematiek en de uitkomsten van het verdeelmodel doen de afgelopen jaren geen recht aan de situatie van onze gemeente en onze arbeidsmarkt. Dat is in 2022 opnieuw zichtbaar. Recent deed SEO / Atlas Research onderzoek naar meerjarige tekorten en overschotten bij verschillende gemeenten. De uitkomsten van dit onderzoek zijn voor minister Schouten (Ministerie voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen) aanleiding om onderzoek te doen of het verdeelmodel verbeterd kan worden. Dit schrijft zij de Tweede Kamer in een brief van 3 oktober 2022 over de jaarlijkse bijstandsbudgetten voor gemeenten. In de notitie 'Meerjarige tekorten en overschotten op het bijstandsbudget, een verkenning van objectieve verklaringen' is ook de gemeente Ede als tekortgemeente meegenomen in de analyse. Net als in Barneveld is in Ede de bijstandsdruk lager dan landelijk gemiddeld, maar is er meerjarig een tekort op het BUIG-budget. En de regionale kenmerken die doorwerken in het verdeelmodel, zijn voor deze gemeenten identiek. Dat sterkt ons in het beeld (dat al in 2015 bestond), dat de gemeente Barneveld in de verdeling van de BUIG-middelen een nadeel ondervindt ten opzichte van de meeste andere gemeenten.

Het BUIG-tekort van de gemeente Barneveld over 2022 kan niet los worden gezien van het verdeelmodel van het macrobudget. De inkomsten uit het Rijk staan niet in verhouding met de uitgaven die Barneveld heeft. Hoewel de verdeling van het macrobudget op onderdelen voor 2022 is aangepast, zoals in het geval van de verstrekking van loonkostensubsidie, zien we onder de streep maar een beperkt minder tekort. Kortom: Het tekort op het BUIG-budget blijft fors. De gemeente Barneveld heeft sinds 2018 een tekort dat in de daarop volgende jaren is opgelopen, maar ook met de nieuwe verdelingssystematiek per 2022 nauwelijks verbetert. Om hier een duidelijke analyse van te maken en meer op inhoud over te weten te komen was externe expertise nodig. Daarom is Berenschot Group B.V. gevraagd, in navolging van onderzoek in 2022, hier in 2023 vervolgonderzoek naar te doen. Hierover meer onder B.2.3.1.

A2. Analyse van het effect van getroffen maatregelen in voorgaande jaren

Over de jaren 2020 en 2021 heeft de gemeente Barneveld succesvol een vangnetuitkering aangevraagd. In algemene zin is de conclusie dat het nemen van verschillende maatregelen in deze jaren tot op heden niet heeft geleid tot een fundamentele reductie van het tekort. Het tekort bleef oplopen en is in het afgelopen jaar (2022) iets teruggebracht. Dat is voor een belangrijk deel herleidbaar naar een aanpassing in het verdeelmodel per 2022. Tegelijkertijd is het beeld dat het tekort ook niet fundamenteel terug te dringen is, zonder aanpassingen van de verdeelsystematiek. Dat neemt niet weg dat ook in 2022 opnieuw verschillende maatregelen zijn genomen om het tekort te beheersen en zo mogelijk terug te dringen, voor zover daar invloed op is. In deze paragraaf staan de maatregelen die in 2020 en 2021 zijn genomen en in kwalitatieve zin de effecten daar van. Zij worden ook onder B nog benoemd waarbij wordt aangegeven welke eerder genomen maatregelen wel en niet worden voortgezet.

A2.1 Maatregelen in 2020 en het effect

A2.1.1 Extra middelen voor re-integratie bovenop de Algemene Uitkering

In Barneveld zien we de meerwaarde van het inzetten van re-integratie instrumenten om meedoen naar vermogen te bevorderen. In Barneveld begroten we zo realistisch mogelijk. Daarom stelt de gemeente Barneveld jaarlijks via de begroting meer middelen ter beschikking voor re-integratie en participatie dan het budget dat vanuit het Rijk via de Algemene Uitkering hiervoor wordt ontvangen. Zo hebben de gespreksvoerders naast inzetten op werk ook de ruimte om in te zetten op ontwikkelen en participeren.

A2.1.2 Baten algemene bijstand – terugvordering en verhaal in eigen beheer

In het verleden waren werkzaamheden rond terugvordering en verhaal extern belegd. De gemeente voert dit sinds 2020 weer zelf uit. Met het weer zelf in beheer nemen van terugvordering en verhaal zien we hogere baten. Dit hangt o.a. samen met efficiëntie doordat er korte lijnen liggen tussen de betrokken collega's in de uitvoering.

A2.1.3. Investeren in Bbz

Barneveld is een gemeente met een bloeiend midden- en kleinbedrijf (MKB) en bovengemiddeld veel zelfstandig ondernemers. Door het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz) niet alleen neer te zetten als vangnet, maar ook als middel om (weer) succesvol zelf in het inkomen te voorzien, voorkomen we instroom in de bijstand. Verder zien we dat het aantal adviesgesprekken die binnen Bbz met inwoners worden gehouden, stijgt. Die stijging van gesprekken leidt niet tot meer Bbz-verstrekingen, omdat in veel situaties niet wordt voldaan aan voorwaarden voor Bbz. Die gesprekken leiden wel, meer dan voorheen, tot doorverwijzingen naar andere hulpverleners/ondersteuning zoals schuldhulpverlening.

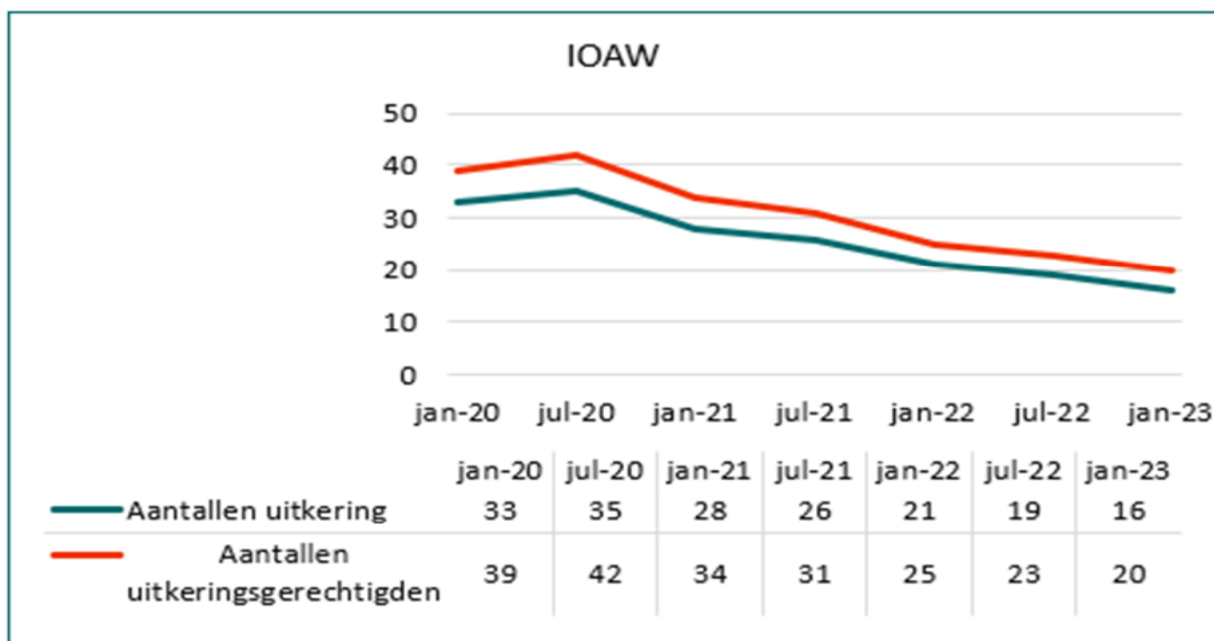
A2.1.4. Inzet van loonkostensubsidie ongewijzigd voortzetten

Barneveld is al jaren heel succesvol in het inzetten van loonkostensubsidie bij inwoners die staan ingeschreven in het doelgroepregister (DGR). Barneveld realiseert hierin aantallen ver boven landelijk gemiddeld, al vanaf 2017-2018. Ondanks dat de BUIG-financieringssystematiek (onder andere op het gebied van loonkostensubsidie) in het verdeelmodel de afgelopen jaren een stevig nadeel voor

Barneveld heeft opgeleverd, is deze werkwijze voortgezet. Werk heeft een positieve uitwerking op diverse levensgebieden en levert een belangrijke bijdrage aan het welbevinden van inwoners. Het voortzetten van onze werkwijze draagt bij aan de (arbeids)participatie van onze inwoners met een arbeidsbeperking. We zijn er van overtuigd dat onze werkwijze om te focussen op en ondersteunen naar werk kosten op andere maatschappelijke terreinen bespaart. Barneveld is er trots op dat het doel leidend is, namelijk participeren, en niet de beschikbare financiële middelen voor de uitvoering. We zien dat de aangepaste financieringssysteem budgettair positiever uitpakt. Toch blijft er sprake van een tekort ten opzichte van onze uitgaven, vermoedelijk omdat de doelgroep groeit en in het verdeelmodel wordt gerekend met t-1 (realisatiecijfers van vorig jaar).

A2.1.5. IOAW monitoren

We zien nog steeds instroom in de IOAW. Maar we zien ook inwoners uitstromen, voornamelijk door het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Tegelijkertijd constateren we dat deze vorm van een uitkering in Barneveld rechtmatig wordt verstrekt. De uitgaven IOAW zijn van 2021 naar 2022 met € 95.000 afgenomen. Dat komt overeen met het verloop, zie grafiek 6. Tenslotte weten we dat de IOAW eindig is en waarschijnlijk in 2030 alle potentiële inwoners en huidige rechthebbenden de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt.

Grafiek 6: Verloop IOAW uitkeringen gemeente Barneveld

A2.2 Maatregelen in 2021 en het effect

A2.2.1. Evaluatie re-integratie instrumenten

De inzet van verschillende pilots en projecten in het kader van re-integratie, is in 2021 geëvalueerd. Er is gekeken naar het inzet van de instrumenten, maar ook naar de aansluiting van het instrumentarium bij de behoefte van de gespreksvoerders en inwoners. Daaruit is naar voren gekomen dat het bestaande instrumentarium over het algemeen goed is. Aanvullend was behoefte aan het meer kunnen toepassen van maatwerk en vernieuwing en aanvulling van de instrumenten voor specifieke doelgroepen. Deze inzichten zijn vervolgens aanleiding geweest om hier in 2022 actie op in te zetten. Zie B1.1.

A2.2.2. Aanbod van re-integratie-instrumenten per re-integratiefase vergroten

De in 2021 bestaande instrumenten zijn momenteel ingedeeld in verschillende fases van het re-integratieproces zoals onderzoek, participatie, uitstroomondersteuning en werkplekondersteuning. De evaluatie heeft geleid tot het uitbreiden van het bestaande instrumentarium. De uitbreiding van het instrumentarium is in 2022 gerealiseerd. Zie B1.3.

A2.2.3. Inzetten diagnose-instrument Werkkracht

In de arbeidsmarktregio Foodvalley waar de gemeente Barneveld onderdeel van is, wordt ervaring opgedaan met diverse instrumenten. Een van deze instrumenten is het diagnose-instrument vanuit een door Werkkracht en IW4 (Werkbedrijven gemeenten Ede en Veenendaal) in samenwerking opgezet expertisecentrum. Dit diagnose-instrument is voor inwoners van wie een gespreksvoerder geen duidelijk beeld kan krijgen van de competenties en belemmeringen. Binnen dit diagnose-instrument wordt vanuit verschillende disciplines middels gesprekken en het laten verrichten van werkzaamheden een volledig beeld van competenties en beperkingen van de inwoner verkregen. Het diagnose-instrument wordt door de gespreksvoerders ook als een kort maar intensief alternatief voor de werkervaringsplaatsen ingezet, wanneer bijvoorbeeld geen passende werkervaringsplaats beschikbaar is. Het product wordt door gespreksvoerders als waardevol, maar intensief en ingrijpend ervaren. Zij zijn geen voorstander van het vroegtijdig inzetten van dit instrument om een beeld van de klant te krijgen, maar zien het wel als heel waardevol wanneer niet direct verklaarbare belemmeringen in (de stap richting) arbeidsparticipatie worden geconstateerd. Aan regiogemeenten zijn in totaal 100 diagnoseplekken aangeboden. Deze zijn voor een deel bekostigd uit POW-middelen (Perspectief op werk). In 2022 is er vanuit Barneveld 16 keer het diagnose-instrument ingezet. Dit is 14 keer bekostigd vanuit POW-middelen en 2 keer vanuit het gemeentelijke re-integratie budget.

A2.2.4. Training Veranderkracht in 100 dagen door Ovidius Werk

Veranderkracht is een groepstraject waarin deelnemers in 100 dagen worden klaargestoomd om de stap naar de arbeidsmarkt te maken. De deelnemers hebben bij aanvang van het traject een middellange afstand tot de arbeidsmarkt. In 2021 is de eerste groep gestart en in 2022 hebben nog twee groepen de training gevolgd. De uitkomsten van de eerste groep waren goed en hoopvol. Een aantal inwoners is duurzaam uitgestroomd naar werk en de anderen laten ontwikkeling zien. De evaluatie van de laatste groep loopt door in 2023. De voorlopige conclusies zijn dat de eerste groep succesvol heeft gedraaid. In de tweede en derde groep zien we dat de problematiek van de deelnemende inwoners zwaarder is en

daarmee daalt het succes. In de training zijn aanpassingen gedaan die wisselend succesvol bleken. Op basis van de evaluatie in de eerste helft van 2023 besluiten we of en zo ja, op welke wijze verder te gaan met Veranderkracht.

A2.2.5. Extra inzet op terugvordering en verhaal

We blijven inzetten op effectieve invordering van terugvorderingen en verhaal. Voor twee jaar is er boven formatief een medewerker ingezet, onder andere voor terugvordering en verhaal. De al ingezette weg om de invordering in het geval van juridische procedures actiever op te pakken, zetten we voort. Dit heeft in 2022 onder andere geleid tot vaststelling van vermogen in het buitenland bij tien huishoudens. Deze procedures terugvordering en verhaal lopen door in 2023. Wel zien we dat vanwege met name externe factoren zoals inflatie, de terugbetaalcapaciteit van inwoners is afgenomen. Dit is van invloed op de hoogte van de baten.

A2.2.6. Structurele aansluiting Leerwerkloket

Sinds 2021 is er wekelijks een medewerker van de gemeente Barneveld structureel werkzaam op het regionale Leerwerkloket Foodvalley om de samenwerking tussen het regionale Leerwerkloket en de gemeente te bevorderen. We zien met deze aansluiting de positieve effecten in de vorm van gezamenlijke projecten, pilots en doorverwijzingen naar het Leerwerkloket. Daarom is deze werkwijze in 2022 voortgezet. In 2023 beogen we meer regionale afspraken te maken zodat deze manier van werken geformaliseerd wordt en alle regiogemeenten hierin een bijdrage leveren.

A2.2.7. Deelname aan regionaal projectteam statushouders

Er is sinds 2021 in een regionaal projectteam statushouders die door middel van projecten de afstand van statushouders tot de arbeidsmarkt beogen te verkleinen. Inmiddels is gerealiseerd/heeft plaatsgevonden:

- Taalkaarten voor verschillende sectoren
- Online kennissessies met verschillende thema's
- Pilot waarin voorman op de werkplek naast Nederlands ook de taal van de statushouder spreekt
- Pilot DGR: Uitwisselen van praktijkervaringen en in kaart brengen van de aanvraagroute
- Ontzorgen van het bedrijfsleven
- Diverse events voor ondernemers

De eerste conclusie is dat inzet van dit projectteam er aan bijdraagt om de afstand tot de arbeidsmarkt door de werkgeversbenadering van een deel van de statushouders te verkleinen.

A3. Gehanteerde bronnen die bij de analyse (A1) zijn gebruikt.

- Programmabegroting gemeente Barneveld 2022
- Interne financiële rapportages Barneveld
- Key2Financiën
- Monitoringsysteem ZevaReporting
- Waarstaatjegemeente.nl
- Bestaanszekerheid als belofte, naar een lokale agenda bestaanszekerheid | Essay | VNG
- Cijfers Jaarrapportage Divosa Benchmark Werk Inkomen 2022
- Ongekend onrecht | Verslag | Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag
- Specificatie Definitief Macrobudget 2022 | Publicatie | Rijksoverheid.nl
- Specificatie Nader voorlopige Macrobudget 2023 | Publicatie | Rijksoverheid.nl
- Kamerbrief bijstandsbudgetten 2022 en 2023 | Publicatie | Rijksoverheid.nl
- Personen met bijstand 2021 en 2022 | cbs.nl
- Nieuwsbericht bijstand (kwartaalcijfers) | Publicatie | CBS
- Rapportages gerealiseerde taakstellingen 2018 t/m 2022 | Ministerie van BZK
- Rapport Berenschot d.d. 6 februari 2023 – Registratie bijstandsvolume Barneveld
- Verdeling bijstandsbudgetten 2023 | Hoofdrapport | SEO / Atlas Research
- Voorjaarsnota 2023 | Publicatie | Rijksoverheid.nl
- Aanvraag vangnetuitkeringen 2020 en 2021 Barneveld
- Kwalitatief: Gesprekken met diverse medewerkers uitvoering en beleid Participatiewet
- Meerjarige tekorten en overschotten op het bijstandsbudget | Notitie | SEO / Atlas Research

B. Getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt beschreven welke interne (B1) en externe maatregelen (B2) zijn getroffen om een bijdrage te leveren aan de verdere tekortreductie. Bij B2 wordt aan de hand van drie vragen beschreven hoe de consultatie van de externe partij of externe bron heeft geleid tot de getroffen externe maatregelen.

Bij zowel B1 als B2 wordt onderscheid gemaakt of de maatregel al dan niet wordt voortgezet of nieuw is.

B1. Beschrijving getroffen interne maatregelen

In kwartaal 3 in 2022 is op basis van de interne kwartaalrapportages intern een analyse gemaakt van de inwoners die een uitkering Participatiewet ontvingen. Hier is ook aandacht aan besteed met een presentatie voor zowel collega's op sturend als uitvoerend niveau. Mede op basis van de analyse is gekeken welke ondersteuningsmogelijkheden richting (arbeids)participatie nog extra ingezet zouden kunnen worden. Onderstaand, conform het voorgeschreven format, een overzicht van de maatregelen die eerder zijn genomen en zijn voortgezet of gestopt. Daarop volgend de maatregelen die in 2022 zijn genomen inclusief projecten die daadwerkelijk zijn gestart in 2022 of 2023.

B1.1 Maatregelen die in voorgaande jaren zijn getroffen interne maatregelen, die zijn voortgezet:

Over de jaren 2020 en 2021 is een vangnetuitkering aangevraagd. Maatregelen die destijds zijn genomen en die ook na 2022 worden voortgezet, zijn hieronder uiteen gezet. Hierin is onderscheid gemaakt tussen maatregelen die in dit stuk onder A2 al eerder zijn behandeld, en andere eerder genomen maatregelen die niet in een eerdere vangnetuitkering zijn benoemd.

B.1.1.1 Diverse maatregelen uiteengezet onder A2

Onder A2 zijn verschillende ingezette maatregelen die voorgaande jaren zijn genomen benoemd. Daar is ook een doorkijk gegeven naar het effect van deze maatregelen. Onderstaand de maatregelen die we ook na 2022 voortzetten en we nu zien als de nieuwe standaard van onze re-integratie-aanpak en -inzet:

- A2.1.1 Extra middelen voor re-integratie bovenop de algemene uitkering
- A2.1.2 Baten algemene bijstand – terugvordering en verhaal in eigen beheer
- A2.1.4 Inzet van loonkostensubsidie ongewijzigd voortzetten
- A2.2.1 Evaluatie re-integratie instrumenten
- A2.2.3 Inzet diagnose-instrument Werkkracht
- A2.2.4 Training Veranderkracht in 100 dagen door Ovidius Werk
- A2.2.6 Structurele aansluiting Leerwerkloket
- A2.2.7 Deelname aan regionaal projectteam statushouders

B1.1.2 Inzetten op parttime werk

De afgelopen jaren zagen we in de gemeente Barneveld een daling van het aantal dossiers met parttime inkomsten. We zetten in op parttime werk, omdat de grootste groep van ons bestand nu deelneemt aan georganiseerde activiteiten met groeipotentie. De volgende stap na het deelnemen aan georganiseerde activiteiten is om parttime aan het werk te gaan. Deze inzet is niet alleen voortgezet in 2022, maar ook geïntensiveerd. Zo is er een externe partij aangesteld om middels een stimuleringsproject parttime werken in de bijstand te bevorderen. Deze inzet loopt ook in 2023 door.

B1.1.3 Wijziging beleid rondom heronderzoeken

Er komt een wijziging in het beleid rondom heronderzoeken rechtmatigheid. Deze wijziging is nog niet gerealiseerd, vanwege het inzetten van juridische capaciteit op andere gebieden, zoals de energietoeslag en opvang van Oekraïners. Wel is een vereenvoudiging van het proces rondom de heronderzoeken onder de aandacht en zijn er aanpassingen gedaan. Hier hebben zowel de inwoner als de medewerkers baat bij. Dit proces loopt in 2023 door. Door inzet van capaciteit op de landelijke en lokale maatregelen in verband met de energiecrisis, zijn er in 2022 tijdelijk geen heronderzoeken uitgevoerd. Met de eventuele consequenties hiervan voor inwoners, gaan we gematigd om.

B1.1.4 Nieuwe regietaak op de inburgering door de nieuwe Wet inburgering

De regietaak die per 1 januari 2022 met de Wet inburgering in werking is getreden, wordt uitgevoerd. Daarmee is dit onderdeel geworden van de standaard ondersteuning die wij statushouders bieden. Naast het invullen van de regietaak, zijn ook aanvullende specifieke re-integratie instrumenten ingekocht en ingezet voor mensen met een migratieachtergrond. De eerste resultaten hiervan worden in 2023 zichtbaar.

B1.1.5 Human Capital Agenda Foodvalley en Arbeidsmarktregio, aangevuld met een lokale variant

De economische groei en de daarmee samengaannde uitbreiding van bedrijvigheid leidt tot spanning op de arbeidsmarkt. Met name in de technische beroepen is de vraag om gekwalificeerd personeel groter dan het aanbod. Er zijn aanvullende maatregelen nodig om te kunnen voorzien in passend en goed geschoold personeel. Daarom werken wij onder andere via het regionale programma Human Capital Agenda (2022-2025) aan een optimaal functionerende arbeidsmarkt voor zowel werkgevers als werknemers in Regio Foodvalley. We zetten onder meer in op een verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en verbinding tussen het innovatieve Barneveldse bedrijfsleven en jonge talenten uit de regio. Naast een regionale Human Capital Agenda wordt gewerkt aan lokale inzet en commitment, om zo lokaal nog meer impact te verkrijgen. De focus ligt breed met het centrale thema 'Een goed leven in Barneveld'. We werkten in 2022 toe naar het vormgeven van lokale sessies in samenwerking met verschillende ondernemers en onderwijsinstellingen. In 2023 vinden de eerste sessies plaats.

B1.2 Maatregelen die na evaluatie niet meer worden voortgezet:

Onder A2 zijn verschillende ingezette maatregelen die voorgaande jaren zijn genomen benoemd. Daar is ook een doorkijk gegeven naar het effect van deze maatregelen.

- A2.1.3 Kostenvereenvoudigde Bbz
- A2.1.5 IOAW monitoren
- A2.2.2 Aanbod van re-integratie-instrumenten per re-integratiefase vergroten
- A2.2.5 Extra inzet op terugvordering en verhaal

Onderstaand deze maatregelen die we niet langer voortzetten, inclusief een korte toelichting. De reden om dit uitgebreider te doen dan voor de maatregelen die we voortzetten (B1.1) is dat de keuze om te stoppen om toelichting vraagt.

B1.2.1 Kosten vereenvoudigde Bbz

In het eerste kwartaal van 2022 was er nog sprake van toegang tot het Bbz met zachtere voorwaarden. Die mogelijkheid is later in 2022 komen te vervallen en de reguliere Bbz is weer de standaard. Daarmee is ook de ingezette maatregel, om niet nadrukkelijk aandacht hieraan te besteden, hierop komen te vervallen.

B1.2.2 IOAW monitoren

Onder A.2.1.5 is deze maatregel, genomen in 2020, toegelicht. Door het monitoren de afgelopen jaren is het inzicht verkregen dat inzet en extra aandacht hier voor, niet langer nodig is. De sterfhuisconstructie van deze regeling en het huidige verloop in Barneveld tonen dat de uitvoering van de IOAW de laatste jaren ongewijzigd voortgezet kan worden zonder risico's.

B1.2.3 Aanbod van re-integratie-instrumenten per re-integratiefase vergroten

De omvang van de re-integratie-instrumenten is de afgelopen jaren, met name ook in 2022, uitgebreid. Een verdere uitbreiding lijkt op dit moment niet nodig/wenselijk. Daarmee is de genomen maatregel afgerond en wordt deze niet verder geïntensiveerd.

B1.2.4 Extra inzet op terugvordering en verhaal – achterstanden Tozo wegwerken

In 2021 is tijdelijke extra formatie op terugvordering en verhaal ingezet om de achterstanden vanwege de Tozo werkzaamheden weg te werken. Die achterstanden zijn volledig weggewerkt met inzet van externe en bestaande formatie. Door deze inzet op Tozo hebben reguliere taken binnen terugvordering en verhaal tijdelijk minder aandacht gehad. De acties bij deze maatregel, zoals evalueren van de beleidsregels, hebben geleid tot de start van het proces om de beleidsregels aan te passen. Ook de interne kennisdeling, bijvoorbeeld op het gebied van de onderhoudsplicht en het voorkomen van terugvorderingen, is opgepakt. Daarmee is deze maatregel niet meer nodig om voort te zetten.

B1.3 Maatregelen die nieuw zijn getroffen:

In 2022 zijn nieuwe maatregelen getroffen die beogen het tekort verder te reduceren. Zij staan in deze paragraaf beschreven.

B1.3.1 Uitbreiding van het instrumentarium voor re-integratie met diverse projecten/trajecten

In de tweede helft van 2022 is intern gekeken op welke terreinen en voor welke doelgroepen aanvullende re-integratie instrumenten wenselijk waren. De gespreksvoerders hebben aangegeven waar zij in de bevordering van participatie en bemiddeling naar werk tegenaan liepen. Aansluitend is er in de regio en daarbuiten gekeken welk aanbod daarop ingezet/ingekocht kan worden en welke partijen daarvoor geschikt zijn. Dat heeft geleid tot het opdoen van nieuwe ervaring met (de start van) zes instrumenten/projecten in de tweede helft van 2022. De daadwerkelijke uitvoering hiervan loopt in de meeste gevallen door in 2023. Hieronder zijn deze projecten en instrumenten kort weergegeven.

- *Individuele maatwerktrajecten voor werkfitte bijstandsgerechtigden*
Individuele “out-of-the-box” maatwerktrajecten om als re-integratie instrument in te zetten met als doel: uitstroom uit de bijstand. Zowel intern mogelijk als via het Regionaal Mobiliteitsteam (RMT). Door een ruim kader te bieden kunnen met een praktische insteek kleine belemmeringen weggenomen worden in de bemiddeling naar of uitbreiding van werk. Binnen het team wordt gezamenlijke een integrale afweging gemaakt en zo nodig geschakeld met een beleidsadviseur.
- *Versterken van je kracht, voor bijstandsgerechtigden die persoonlijke belemmeringen ervaren*
Bijstandsgerechtigden die persoonlijke belemmeringen ervaren in hun privé- en maatschappelijke leven, volgen een groepstraining gericht op ‘zelfrealisatie’. De training duurt 10 weken en wordt 2x per week gevolgd. De training is gericht op het verkrijgen van zelfinzicht en inzicht in de (ervaren) belemmeringen. Vervolgens leren de deelnemers verantwoordelijkheid te nemen, regie te voeren over hun persoonlijke situatie en ontwikkeling en leren zij in hun eigen kracht te staan. Het uiteindelijke doel is toeleiding naar betaald werk. De voorbereiding is in 2022 gestart en de uitvoering loopt in 2023.
- *IPS-trajecten ‘Hoofdzaak Werk’, voor bijstandsgerechtigden met psychische problematiek*
Doel van Hoofdzaak Werk is om meer mensen met een psychische kwetsbaarheid duurzaam en betaald aan het werk te krijgen. Individuele Plaatsing en Steun (IPS) is een methode om mensen met een ernstige psychische aandoening te helpen bij het verkrijgen en behouden van betaald werk of, en dat geldt vooral bij jongeren, bij het oppakken van een studie. IPS werkt voor hen beter dan andere re-integratiemethoden. Een IPS-traject bestaat uit een combinatie van zorg, re-integratie- en jobcoachactiviteiten. Ook in de arbeidsmarktregio Foodvalley willen we vanuit Hoofdzaak Werk in 2023 100 begeleidingstrajecten realiseren. In 2022 is daarom regionaal een projectleider gestart. De uitvoering loopt in 2023.
- *LDC Arbeidsmarktscan, voor alle bijstandsgerechtigden*
De LDC Arbeidsmarktscan berekent de huidige en toekomstige kansen op de arbeidsmarkt van

de kandidaat. Met de unieke mogelijkheid om te kijken naar kansrijke alternatieve beroepen. De scan is inclusief een helder rapport met persoonlijke tips. De inkoop heeft in 2022 plaatsgevonden en de uitvoering loopt door in 2023.

- *Actief op weg naar werk en participatie, voor statushouders die een inburgeringsprogramma volgen*

Programma waarin voor elke deelnemer in kaart wordt gebracht wat zijn/haar kansen op de arbeidsmarkt zijn. Daarop volgt een individueel actieplan hoe participatie en stappen naar werk kunnen worden gerealiseerd. De focus ligt op kennis, tools en (werknemers)vaardigheden. Er zijn twee groepen met in totaal 28 deelnemers gestart in 2022. Deze groepen lopen door tot de zomer van 2023.

- *Powervrouwen in Nederland, voor vrouwelijke nareizigers van gezinsmigranten*

Programma waarin ingezet wordt op specifiek vrouwelijke nareizigers en gezinsmigranten, om hun positief kwalitatief en kwantitatief meetbaar te verbeteren. Er wordt intensief samengewerkt met alle betrokken partijen bij de statushouder om een compleet beeld te krijgen wat nodig is in de begeleiding richting een zelfstandig, zelfredzaam en gelukkig leven. Naast de inburgeringslessen volgen er periodiek bijeenkomsten waar aandacht is voor taal, zoals het vergroten van relevante woordenschat, spreek- en luistervaardigheid en wegnemen van faalangst. Iedere deelnemer wordt gekoppeld aan een taalmaatje en er wordt aandacht besteed aan de arbeidsmarkt, inclusief het lopen van (snuffel)stage.

B1.3.2 Lokale armoede-impuls 2022

In 2022 heeft Barneveld, in aanvulling op de landelijke maatregelen, lokaal een armoede-impuls ingericht. Deze impuls bestaat uit:

1. Eenmalige energietoeslag van € 1000,- voor inwoners met een inkomen van 120% tot 150% van het sociaal minimum.
2. Verhoging van de norm voor de Individuele Inkomenstoeslag van 100% naar 110%.
3. Verdubbeling van het bedrag in de minimaregeling 'schoolkostenregeling'. Een bijdrage in de schoolkosten voor schoolgaande kinderen.

Het doel van deze armoede-impuls is om te voorkomen dat door stijgende kosten inwoners met financiële problemen te maken krijgen, of dat deze verergeren. Door mensen eenmalig extra financieel te ondersteunen, is een bijdrage geleverd aan het behoud van zelfredzaamheid van een aantal kwetsbare groepen met een inkomen boven de bestaande minimagrenzen. Voor deze lokale armoede-impuls, maar ook voor de uitvoering van de landelijke energietoeslagen is extra personeel ingehuurd, om ook reguliere taken uit te kunnen blijven voeren.

B1.3.3 Doorontwikkeling vroegsignalering schuldenproblematiek

In april 2022 is intern het 'Plan van aanpak optimalisering Vroegsignalering van Schulden' vastgesteld. In de daarop volgende maanden is aan dat plan uitvoering gegeven. Zo is de inrichting van het systeem, RIS matching van Inforing, geoptimaliseerd. Er is, met het beëindigen van de covid-maatregelen, gestart met het bezoeken van inwoners thuis. Daarnaast is de samenwerking met Bemoeizorg binnen de vroegsignalering geëvalueerd. Dit heeft ertoe geleid dat er een aantal aanpassingen in de werkwijze zijn doorgevoerd en dat er met ingang van 2023 een nieuwe meerjarige overeenkomst met de software-aanbieder is afgesloten. Zo wordt de vroegsignalering van schulden de aankomende jaren voortgezet.

B1.3.4 Ontwikkeling en lancering website www.geldvraagbarneveld.nl

Samen met een netwerk, ontstaan in 2021, van lokale aanbieders en vrijwillige organisaties is gewerkt aan een website. Een website bedoeld voor inwoners (of hun naasten) met een hulpvraag van financiële aard die nog niet weten waar ze met die hulpvraag terecht kunnen. Daarnaast helpt het ook vrijwilligers en professionals om samen met de inwoner die zij ondersteunen, een partner in het veld en/of betrouwbare informatie te vinden. Het is een toegankelijke website waar, ook voor inwoners met weinig basisvaardigheden, een passende hulpverlener gevonden kan worden en men kan direct contact leggen. Zo stellen we mensen beter in staat om, zonder de hulpvraag die zij hebben al te stellen, anoniem zelf (voor)onderzoek te doen. De website is in november 2022 gelanceerd. Het netwerk is eigenaar van dit netwerk. De gemeente Barneveld heeft hierin een actieve faciliterende rol.

B1.3.5 Inkoop verdiepingstraining oplossingsgericht werken – uitvoering en beleid

Sinds 2015 voert de gemeente Barneveld de gesprekken met haar inwoners (binnen Samenleving) vanuit de methodiek 'Oplossingsgericht werken'. De manier van werken is gericht op een positieve benadering, waarbij de inwoner zelf in staat wordt gesteld regie op het eigen traject te nemen. Door veel wisselingen in personeel en het verstrijken van tijd, bestaat de behoefte hierin weer meer in te verdiepen en de professionaliteit van de medewerkers te bevorderen. Er zijn aanvullende trainingen ingekocht bij een externe professional, niet alleen voor de uitvoering maar ook voor medewerkers beleid. Deze training maakt onderdeel uit van het inwerktraject van nieuwe medewerkers en wordt ingezet ter bevordering van de ontwikkeling van het team. Door blijvende aandacht voor oplossingsgericht werken, niet alleen in de communicatie naar inwoners maar dit ook in de manier van denken van beleidsmedewerkers te integreren, zorgen we voor een meer eenduidige manier van werken en het bevorderen van maatwerk.

B2. Beschrijving getroffen externe maatregelen

Elke getroffen maatregel wordt beschreven met de naam van de maatregel, een omschrijving van de maatregel en gevolgd door de antwoorden op elk van de volgende drie vragen t.a.v. die maatregel:

- a) Wat is (zijn) de externe bron(nen) (partij of 'schriftelijke' informatie) voor deze maatregel geweest?
- b) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?
- c) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie?

In de gemeente Barneveld zijn we continu op zoek naar partners binnen en buiten onze arbeidsmarktregio om samen te werken en van elkaar te leren als het gaat om het aan het werk of aan een volgende stap helpen van onze inwoners. Dit draagt niet alleen bij aan een lager bijstandsvolume, maar ook aan het geluk van onze inwoners. We blijven elk jaar meermaals in gesprek met externe partijen binnen in arbeidsmarktregio Foodvalley om te kijken of we nog kansen missen en wat we kunnen verbeteren in onze dienstverlening.

B2.1 Maatregelen die in voorgaande jaren zijn getroffen en zijn voortgezet

De afgelopen jaren zijn diverse maatregelen getroffen, waaronder maatregelen in het kader van het financiële tekort. Onderstaand de externe maatregelen, inclusief toelichting, die worden voortgezet.

B2.1.1 Inzetten op parttime ondernemerschap

In 2022 is opnieuw ingezet op parttime ondernemerschap binnen de bijstand. We zien in de praktijk dat er inwoners zijn die nu en in de toekomst niet bemiddelbaar zijn richting werk en niet in staat zijn om aan het urencriterium voor ondernemers te voldoen. We staan deze inwoners toe, en in individuele gevallen stimuleren we hen, om parttime in de bijstand te ondernemen. De ervaring leert dat deze inwoners op onregelmatige basis minimale inkomsten uit zelfstandig werk genereren. Het biedt de gemeente een (klein) financieel voordeel doordat minder uitkering verstrekt wordt. Vooral belangrijk is het gegeven dat inwoners binnen haalbaarheidsgrenzen zinvol participeren.

B2.1.2 Meer data gedreven werken

De Divosa benchmark Werk en Inkomen 2022 geeft inzicht dat effectief gebruik van data handvatten kan bieden te sturen op uitgaven en daarmee het BUIG tekort terug te dringen. Om nog beter zicht te krijgen op de indicatoren die samenhangen met het verdeelmodel, hebben we Berenschot gevraagd om in 2023 onderzoek te doen naar hoe het verdeelmodel uitpakt voor de gemeente Barneveld. In 2022 is een data-analist aangetrokken die ondersteunt in het verder data-gedreven werken en in 2023 een start maakt met het opzetten van een lokale monitor die het eenvoudiger maakt om data te raadplegen en met elkaar te verbinden.

B2.1.3 Stimuleren jobcarving en jobcreation

De huidige arbeidsmarkt kent al jarenlang een mismatch tussen vraag en aanbod. Onze vier accountmanagers Werkgeversservicepunt van de regio Foodvalley, gekoppeld aan de gemeente Barneveld, werken subregionaal. Zij zijn actief in gesprek met werkgevers in onze omgeving om de voordelen van jobcarving en jobcreation in de huidige arbeidsmarkt voor te leggen. Dit is inmiddels standaard onderdeel van de werkgeversdiensverlening en specifiek de accountmanagers. Jobcarving en jobcreation is met name voor wat grotere organisaties een oplossing voor organisaties die kampen met (flinke) personeelstekorten. Door functies op te spitsen en/of op onderdelen samen te voegen kunnen functies beter vervuld worden zonder aan kwaliteit in te leveren. Deze inzet zetten we voort onder de noemer 'jobfinding'.

B2.2 Maatregelen die na evaluatie niet meer worden voortgezet

Er zijn geen extern getroffen maatregelen die afgelopen jaren zijn ingezet die niet meer worden voortgezet.

B2.3 Maatregelen die nieuw zijn getroffen

In 2022 zijn drie maatregelen getroffen die we als 'externe maatregel' kwalificeren.

B2.3.1 Onderzoek Berenschot

a) Wat is (zijn) de externe bron(nen) (partij of 'schriftelijke' informatie) voor deze maatregel geweest?

- Nieuwsbericht bijstand (kwartaalcijfers) | Publicatie | CBS
- Specificatie Definitief Macrobudget 2022 | Publicatie | Rijksoverheid.nl

b) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?

In Barneveld is het bijstandsbestand al jaren bovengemiddeld stabiel. Dat is opmerkelijk. Dit leidde tot de vraag of in de registratie van onze gegevens een oorzaak gevonden kan worden voor het terugkerend tekort op het BUIG-budget.

c) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie?

Er is besloten om Berenschot onderzoek te laten doen. Het is de vraag gesteld: 'Registreren wij onze cijfers wel goed en geven wij het CBS de juiste aantallen door?' Op 6 februari 2023 heeft Berenschot haar onderzoek 'Registratie bijstandsvolume Barneveld' opgeleverd.

Onderzoek Berenschot

Op 8 juli 2022 is Berenschot Group BV (hierna: Berenschot) opdracht gegeven onderzoek te doen naar of er aanwijsbare redenen voor het tekort binnen onze eigen invloedssfeer ligt op het gebied van gegevensregistratie. De vragen die in dit onderzoek centraal stonden:

- Welke eisen stelt het CBS aan de door de gemeenten aan te leveren gegevens?
- Registreert Barneveld de gegevens op de juiste wijze?
- Geeft Barneveld de juiste cijfers aan het CBS door?
- Beschrijf de procesgang van de cijfers nadat zij bij het CBS zijn aangeleverd.

- Hoe werken de cijfers door in de hoogte van het BUIG-budget dat Barneveld ontvangt?
- Adviseer Barneveld over eventueel te nemen maatregelen die zij kan nemen in de registratie.

Uitkomsten onderzoek

Berenschot heeft van september tot en met december 2022 onderzoek gedaan. Het onderzoeksrapport is op 6 februari 2023 opgeleverd. Samenvattend waren de conclusies:

- De eisen die het CBS stelt, zijn in kaart gebracht.
- Barneveld registreert de gegevens op juiste wijze.
- Barneveld levert de gegevens op juiste wijze aan bij het CBS.
- De verklaring van het tekort op het BUIG-budget zit waarschijnlijk in meerdere (andere) factoren.
- De tekorten van de afgelopen jaren worden verklaard door stijgende uitgaven EN dalend budget.
- De waargenomen ontwikkelingen van budgetten en uitgaven leiden tot aanvullende vragen.

Advies Berenschot

De conclusies leiden samenvattend tot twee adviezen:

- Het proces van registratie en aanlevering van cijfers verloopt in Barneveld goed. Ga op de huidige voet verder met de registratie van de bijstandsgegevens.
- Er zijn aanknopingspunten om aan te nemen dat er andere oorzaken zijn van de tekorten op het BUIG-budget. Doe aanvullend verdiepend onderzoek naar de stijgende uitgaven en het dalend budget om één of meerdere verklaringen te vinden voor het tekort op het BUIG-budget.

Opvolging aan het advies

In eerste instantie is gefocust op zaken waar we invloed op hebben, zoals of de cijfers die wij als gemeente registreren en aanleveren wel juist en volledig zijn. Toen dat zo bleek te zijn, bleek er ook aanleiding te zijn om verder verdiepend onderzoek te doen. Besloten is het advies van Berenschot op te volgen en hen opdracht te geven aanvullend onderzoek te doen. We hopen zo in beeld te krijgen welke oorzaken aan de oppervlakte komen die nu en de afgelopen jaren leiden tot de structurele tekorten in het BUIG-budget. Dit onderzoek wordt naar verwachting medio 2023 opgeleverd.

B2.3.2 Pilot begeleiding naar werk, voor ogenschijnlijk werkfitte bijstandsgerechtigden

a) Wat is (zijn) de externe bron(nen) (partij of 'schriftelijke' informatie) voor deze maatregel geweest?

Hetwerktnu, onderdeel van IW4 (werkbedrijf gemeente Veenendaal) heeft in regioverband aangegeven werkfitte bijstandsgerechtigden uit te kunnen laten stromen naar werk. Ook waar dit de eigen gemeente (nog) niet is gelukt.

b) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?

IW4 heeft, voor inwoners van de gemeente Barneveld, aangeboden om een proef te draaien voor regiegemeenten. Zij heeft een offerte uitgebracht met een basis van no cure no pay. De gemeente Barneveld staat er voor open om een derde partij met frisse blik en eigen methode met de werkfitte uitkeringsgerechtigden aan de slag te laten gaan. Binnen dit project heeft de screening in 2022 plaatsgevonden en de uitvoering loopt door in 2023.

c) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie?

De gemeente Barneveld is ingegaan op het aanbod van Hetwerktnu. De focus in de pilot ligt op werkfitte bijstandsgerechtigden die moeite hebben om (structureel) aan het werk te komen. Op het oog zijn er geen belemmeringen, maar toch is duurzame plaatsing nog niet mogelijk gebleken door de in persoon gelegen factoren. Hetwerktnu krijgt met deze pilot de gelegenheid om met hun netwerk en interne tools (jobcoaching en verdiepende arbeidsdiagnose) duurzame plaatsingen te realiseren voor Barneveldse inwoners die nu (nog) afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering.

B2.3.3 Inkoop interview – professionalisering eigen mensen

a) Wat is (zijn) de externe bron(nen) (partij of 'schriftelijke' informatie) voor deze maatregel geweest?

- Ongekend onrecht – verslag I Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag

b) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?

Door het afgenomen vertrouwen in de overheid, onder andere na de toeslagenaffaire, hebben onze gespreksvoerders vaker te maken met een veranderde houding en gedrag van inwoners. De begeleide interviews zijn belangrijk om de gespreksvoerders inzicht te geven hoe zich daartoe te verhouden. Het verder versterken van sociale wijkteams raakt aan de organisatiecultuur, houding en gedrag van medewerkers. We willen, door interview structureel en onder professionele begeleiding plaats te laten vinden, de kwaliteit van de interview en de hierop volgende acties verder borgen. Het naast gespreksvoerders laten aansluiten van beleidsmedewerkers en juristen vergroot de integraliteit. We willen een groter bewustzijn te creëren over het wederzijdse dilemma's en de houding en gedrag van medewerkers in het sociaal domein, waarbij het luisteren naar inwoners en het oplossingsgericht te werk gaan voorop staan.

c) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie?

We zetten professioneel begeleide interview en integrale casuïstiek in met gemeentelijke gespreksvoerders, beleidsmedewerkers en juristen en op later moment ook met ketenpartners binnen het sociaal domein. Dit draagt bij aan de versterking van de ondersteuning binnen de gemeente en beoogt een verdere impuls aan het integrale werken. Dit financieren we vanuit de middelen die we in het kader van de Parlementaire Onderzoekscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) ontvangen voor robuuste rechtsbescherming, versterking van ondersteuning van wijkteams en een impuls aan integraal werken en systeemleren.

C. Beoogd effect van de genoemde maatregelen op de tekortreductie

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt het beoogde effect beschreven van de genoemde (aanvullende) interne en externe maatregelen, die een bijdrage leveren aan de *verdere* tekortreductie (C1). Het gaat hierbij om een inschatting van het beoogde effect. Ook wordt aangegeven hoe het effect van de maatregelen zal worden gemonitord (C3).

Het effect van de maatregel wordt zoveel mogelijk gekwantificeerd (C1). In bepaalde gevallen is het kwantificeren van het effect van maatregelen slecht of niet mogelijk. In die gevallen wordt kort toegelicht waarom alleen een kwalificering van het effect van de maatregel mogelijk is (C2).

C1. Beoogd effect van de getroffen maatregelen op de verdere tekortreductie.

De ambitie van de gemeente Barneveld is om met de ingezette maatregelen het bijstandsvolume te verminderen en daarmee ook de kosten van de bijstand. Maar we zijn ook realistisch. Het is niet haalbaar om de tekorten op het BUIG budget van 13,4% te reduceren naar <7,5%, zodat een nieuwe aanvraag voor de vangnetuitkering over 2023 niet meer nodig is. Het huidige verdeelmodel macrobudget sluit iets beter aan bij onze uitgaven dan het voorgaande model, maar Barneveld blijft ondanks al vele gedane inspanningen op re-integratie een nadeelgemeente. Mede door onze inspanningen op het gebied van plaatsingen met loonkostensubsidie zijn de inkomsten vanuit het Rijk voor BUIG met ongeveer €500.000 verhoogd voor het jaar 2022, maar we zien het tekort niet met datzelfde bedrag teruglopen. In 2022 is gestart met aanvullende re-integratie inzet, instrumenten en projecten ter preventie van instroom en bevordering van de uitstroom. Daarmee verwachten we voorzichtig het tekort in beperkte mate verder te kunnen reduceren, zolang de instroom stabiel blijft.

De gemeente Barneveld heeft het beeld dat er een aantal factoren in het verdeelmodel zitten waar Barneveld nadeel in de vaststelling van het BUIG-budget van ondervindt. En op de doorwerking daarvan in het verdeelmodel heeft een gemeente geen invloed. De hoogte van het 'Nader voorlopige Macrobudget 2023' geeft niet de verwachting dat er voor Barneveld in 2023 fundamentele wijzigingen in het beschikbare budget komen. Dit tempert ook de verwachting voor de mate waarin we het tekort kunnen reduceren.

C2. Toelichting indien deze effecten niet kunnen worden gekwantificeerd.

Voor alle bovenstaande maatregelen op het gebied van re-integratie, waar niet een direct effect aan kan worden gekoppeld, is het doel om de instroom te beperken en meer de uitstroom te verhogen. Dit zal uiteindelijk door lagere kosten voor de algemene uitkeringen op grond van de Participatiewet ook leiden tot een kostenreductie op het BUIG-budget. Dit is lastig om uit te drukken in cijfers, omdat we afhankelijk blijven van maatschappelijke ontwikkelingen, landelijke effecten op het macrobudget, eventuele landelijke aanpassingen in de verdeling van de BUIG-middelen en veranderingen op de arbeidsmarkt.

C3. De wijze waarop het effect van de maatregelen wordt gemonitord.

Meerdere maatregelen zijn gericht op het gebied van re-integratie om uitstroom uit de bijstandsuitkering te stimuleren. Dat is waar een gemeente het meest direct invloed heeft. Met name de uitstroom zal dit jaar opnieuw nauwlettend in de gaten worden gehouden. Maar ook de instroom en de ondersteuningsbehoefte van deze inwoners zijn redenen om al dan niet specifiek in te zetten op bemiddeling naar werk. Bij de kwartaalrapportages wordt kritisch gekeken naar de ontwikkeling van het tekort voor het jaar 2023. Daarbij zien we dat veel inzet op re-integratie van 2022, doorloopt in 2023. De lopende projecten worden nauwlettend gevolgd en zo nodig bijgestuurd. De afgelopen jaren en met name in 2022 zijn er verschillende aanvullende projecten ingezet in het kader van re-integratie. Dat heeft, naast diverse maatschappelijke ontwikkelingen, voor extra werkdruk bij de gespreksvoerders gezorgd. De rek is eruit en dat betekent dat in 2023 de lopende projecten worden voortgezet, maar ook kritisch wordt gekeken of in meer of mindere mate focus aangebracht kan worden.

Naast interne maatregelen op het gebied van re-integratie, is als voornaamste externe maatregel onderzoek door Berenschot Group B.V. uitgevoerd. De uitkomsten van dat onderzoek geeft aanleiding voor vervolgonderzoek in 2023 naar verschillende componenten in het verdeelmodel. Het college houdt de raad hiervan op de hoogte en gaat desgewenst met de raad in gesprek over te acties die naar aanleiding van de uitkomsten van dat onderzoek ingezet kunnen worden. Verder houdt het college de raad via de reguliere P&C-cyclus op de hoogte van de ontwikkelingen.

D. Ondertekening

Een verzoek tot vangnetuitkering dient door het college van burgemeester en wethouders te worden ingediend, ook indien de uitvoering van de Participatiewet aan een samenwerkingsverband is overgedragen (meer informatie hierover in de toelichting onderaan het formulier). Omdat de financiering van de bijstand via de gemeenten verloopt, ligt het ook in de lijn dat de colleges en raden van gemeenten de aanvraag opstellen/indienen. De ondertekening geschiedt door burgemeester en secretaris. De ondertekening is volledig indien de naam van de gemeente en de naam van de ondertekenaar zijn ingevuld, de datum is ingevuld en de handtekening is gezet.

De verklaring is slechts geldig indien dit door middel van het door de minister van SZW ter beschikking gestelde aanvraagformulier wordt aangeboden aan de raad.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Barneveld verklaart dat het voor 15 augustus 2023 de genoemde interne en externe maatregelen heeft getroffen om te komen tot verdere tekortreductie.

Datum: 23 mei 2023

De secretaris,

[Handtekening van de secretaris]

Naam van de ondertekenaar: [Naam van de ondertekenaar]

De burgemeester,

[Handtekening van de burgemeester]

Naam van de ondertekenaar: [Naam van de ondertekenaar]